

Asia: VN/1364/2021

Ehdotus kulttuuriperintöstrategiaksi

Lausunnonantajan lausunto

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista yleisesti?

Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura ry kiittää mahdollisuudesta lausua ehdotukseen kulttuuriperintöstrategiaksi ja pitää esitysluonnosta kannatettavana. Yleisesti seura pitää ehdotusta sekä tavoitteiden ja toimenpidelinjausten neljää painotusaluetta hyvänä ja kattavana. Seura pitää merkittävänä ja arvokkaana, että Suomeen saadaan ensimmäinen kulttuuriperintöstrategia.

Seura kiittää sitä, että ehdotus huomioi myös ristiriitaisen ja vaikean kulttuuriperinnön olemassaolon. Seura ehdottaa kasainvälisen ulottuvuuden selkeämpää sanoittamista läpi koko tekstin ja eri strategisten painopisteiden. Lisäksi todetaan, että kuntien rooli kulttuuriperintötoimijana on suhteellisen ohut läpi tekstin, vaikka kunnat ovat kansalaisille lähin julkinen toimija.

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista oman toimialanne tai tehtävänne näkökulmasta?

Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura vahvistaa kulttuuriperintöön liittyvää osallisuutta ja osaamista ja tukee lasten ja nuorten kasvua, hyvinvointia ja toimijuutta. Kulttuuriperintökasvatuksen keinoin seura rakentaa kestäväää, kulttuurisesti monimuotoista, ylisukupolvista ja yhdenvertaista yhteiskuntaa ja maailmaa. Seuran uuden strategian (2022) visiossa lapset ja nuoret kokevat kuuluvansa vaikuttavina toimijoina yhteiskuntaan ja heidän äänensä tulee kuulluksi. Lapset ja nuoret voivat kokea, ihmetellä, tuntea, arvioida ja luoda kulttuuriperintöä arjessa. Lasten ja nuorten kulttuuriset oikeudet näkyvät tutkimuksessa, eri politiikka-aloilla ja eri organisaatioiden toiminnassa sekä seuran resurssien, tunnettuuden ja toiminnan kasvuna.

Seura pitää kulttuuriperintöstrategian arvoja – kestävyttä, moninaisuutta ja yhdenvertaisuutta – erinomaisesti tunnustettuina sekä kulttuuriperintö-käsitteen määritelmää onnistuneena.

Kommenttinne lukuun 5.1

Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura pitää hyvänä luvun perusajatuksia ja tavoitteita. Seuran mielestä olisi kuitenkin tarpeen konkretisoida ja fokusoida niitä keinoja, joilla mahdollistetaan ja edistetään eri kulttuuriperintöjen kohtaamista, vuorovaikutusta sekä keskinäisen ymmärryksen ja kunnioituksen lisäämistä. Sotien, konfliktien, ilmastonmuutoksen ja rakennemuutoksen aiheuttama muuttoliike tulee yhä lisäämään erilaisten kulttuurien ja kulttuuriperintöjen moninaisuutta Suomessa. Yhteiskunnassamme tullaan tarvitsemaan enemmän ja parempia keinoja sovittaa yhteen näitä erilaisia kulttuuriperintöjä.

Luvussa “5.2. Kulttuuriperintö, luonto ja ilmastonmuutos – kestäviä ratkaisuja” on kirjattu konkreettisesti kulttuuriperinnön ja kestävyuden keskinäisriippuvuutta menetelmäosaamisesta materiaalitietoisuuteen, kulttuuriympäristön arvostamiseen ja ylläpitoon ja digitaalisuuteen. Samaa konkretian tasoa toivottaisiin myös lukuun 5.1., erityisesti eri kulttuuriperintöjen vuorovaikutuksen tukemisen teemaan.

Kommenttinne lukuun 5.2

-

Kommenttinne lukuun 5.3

Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura pitää hyvänä luvun perusajatuksia ja tavoitteita.

Seura ehdottaa, että etenkin luvun ensimmäisessä osassa “Sivistys, osaaminen ja yhteiskunnan kyvykyys hoitaa ja käyttää kulttuuriperintöä vahvistuvat kulttuuriperintökasvatuksen ja elämänmittaisen oppimisen avulla” korostettaisiin vahvemmin oppijalähtöisyyttä.

Varhaiskasvatusta ja koulutusta käsittelevässä osuudessa näkökulma on varsin instituutiolähtöinen: Kuitenkin kansallisten opetussuunnitelmienkin keskiössä on oppijan oikeus oppimiseen; oman oppimisen omistajuus. Kuten muutama kappale myöhemmin, tekstin kuvatessa kulttuuriperinnön harrastamista ja siihen liittyvää vapaaehtoistyötä, tulisi myös varhaiskasvatusta ja koulutusta kuvaavan kappaleen oppijalähtöisyyttä, taitojen ja osaamisen näkökulmaa painottaa. Esimerkiksi seuran strategiassa (2022) todetaan: “Kulttuuriperintökasvatuksella vahvistetaan lasten ja nuorten osallistumista ja kuulumisen tunnetta, aktiivista toimijuutta ja toiveikkuutta sekä vahvistetaan keskeisiä tulevaisuuden taitoja.” Myös kriittisen ajattelun taidot ovat kulttuuriperintökasvatuksessa tärkeitä.

Kommenttinne lukuun 5.4

-

Mikä on näkemyksenne strategian yhteiskunnallisista ja taloudellisista vaikutuksista?

Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura pitää hyvänä luvun perusajatuksia ja tavoitteita. Huomio kiinnittyy luvun 6.1. toisen kappaleen kohtaa “kaikki kulttuuriperinnön osa-alueet”. Lukijalle herää kysymys, mitä nämä osa-alueet ovat, sillä niitä ei eksplisiittisesti ole kirjattu strategian aiemmissa luvuissa.

Seura ehdottaa, että vaikutuksissa otettaisiin huomioon yksilön ja yhteisön vastuu sekä vastuun suhde osallisuuteen. Osallisuuden ja kuulumisen tunne lisää halua kantaa vastuuta omasta, kulttuuriperinnön ja kulttuuriympäristön hyvinvoinnista. Yksilöiden, yhteisöiden ja instituutioiden jaettu vastuu kulttuuriperinnöstä on sekä yhteiskunnallinen, että taloudellinen kysymys.

Mahdolliset muut strategiaehdotusta koskevat huomionne.

Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura pitää erinomaisena, että ehdotuksen loppuun on koottu kattavasti liitteitä muun muassa strategiaa tukevasta keskeisestä lainsäädännöstä, strategioista ja kansainvälisestä kulttuuriperintöpolitiikasta. Seura kuitenkin ehdottaa, että näihin asiakirjoihin viitattaisiin tiiviimmin strategian tavoitteissa ja toimenpidelinjauksissa. Tämä auttaisi lukijaa hahmottamaan kulttuuriperintöstrategian asemaa osana kansainvälistä kulttuuriperintöpolitiikkaa sekä kansallista lainsäädäntöä ja muuta ohjausta.

Strategian valmistumisen jälkeen on tarkoitus laatia erillinen toimeenpanosuunnitelma. Pidätkö tätä tärkeänä? Jos kyllä, niin miksi?

Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura pitää toimeenpanosuunnitelman laatimista äärimmäisen tärkeänä. Strategiassa listatut toimenpidelinjaukset ovat sisällöltään hyviä, mutta vaativat tarkennusta, konkretisointia ja resursointia. Seura pitää tärkeänä, että toimeenpanosuunnitelma pitää sisällään jatkovalmisteluehdotuksen mukaisesti tarkennetut toimenpiteet, sekä niiden toteutustavat, vastuutahot, aikajänteet ja toteutumisen seurannan.

Seura pitää onnistuneen toimeenpanon edellytyksenä riittävän ja pitkäkestoisen rahoituksen turvaamista toimenpiteiden toteutukseen.

Millaisia osallistamisen tapoja haluaisitte toimeenpanosuunnitelman laatimisessa käytettävän?

Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura toteaa, että osallistamisen tapoja tulisi käyttää monipuolisesti. Tapaamiset sidosryhmien kanssa ja mahdollisuus kommentointiin tulisi turvata. Seuran näkee toimeenpanosuunnitelman valmistelun mahdollisuutena vahvistaa ja kehittää niitä yhteistyön muotoja ja verkostoja, joita onnistunut toimeenpano tulee edellyttämään. Esimerkiksi seuran vetämä, epävirallinen mutta vaikuttava kulttuuriperintökasvatuksen verkosto on foorumi, jossa eri toimijat pysyvät ajan tasalla koko kentän tilanteesta ja jossa tarvittaessa myös koordinoidaan tekemisiä.

Seura pitää äärimmäisen tärkeänä, että toimeenpanosuunnitelman valmistelussa kuullaan myös lapsia ja nuoria nuorisolain mukaisesti. Lasten ja nuorten osallisuutta erityisesti heitä koskevien toimenpiteiden suunnitteluun tulee tukea ja mahdollistaa ikäryhmätasoon sopivat osallistumisen muodot. Kuulemisen tulee olla aitoa ja oikea-aikaista. Seura on valmis olemaan mukana suunnittelemassa ja resursoituna myös toteuttamassa lasten ja nuorten osallistumisen muotoja toimenpidesuunnittelun valmistelussa.

Millaisena näkisitte oman tai edustamanne tahon roolin strategian toimeenpanossa?

Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura näkee, että sillä on tärkeä rooli strategian toimeenpanossa. Seuran tehtävänä on vahvistaa lasten ja nuorten kulttuurista osaamista ja osallisuutta kulttuuriperintöön: Tärkeinä keinoina seuran strategiassa on mainittu mm.

- Tuemme kasvatus- ja opetusalan toimijoiden työtä. Tuotamme oppimateriaalia, tarjoamme ja kehitämme koulutusta, menetelmiä ja toimintamalleja yhteistyössä kotimaisten ja kansainvälisten kumppaneiden kanssa sekä vaikutamme näitä tukevien rakenteiden kehittämiseen (esimerkiksi Kulttuurin vuosikello, kulttuurikasvatussuunnitelmat ja Harrastamisen Suomen Malli).
- Seuraamme ja olemme mukana kehittämässä kulttuuriperintö- ja kasvatustutkimusta, kulttuuri-, koulutus-, nuorisotoimintaa ja ympäristö- ja kestävä kehityksen politiikkaa sekä kansalaisyhteiskunnan toimintaa sekä Suomessa että kansainvälisesti.
- Tuemme kulttuurisesti moninaisen yhteiskunnan toimivuutta. Tuemme maahanmuuttajien kotoutumista edistämällä sekä uuden paikallisen kulttuuriperinnön tuntemusta ja ymmärrystä että vahvistamalla kulttuurien vuoropuhelua.
- Teemme viestintää kulttuuriperintökasvatuksen tunnettuuden ja sitä koskevan tiedon saavutettavuuden edistämiseksi sekä vuoropuhelun ja keskustelun lisäämiseksi.
- Panostamme laajoihin, valtakunnallisiin ja kansainvälisiin kehittämishankkeisiin, jotka pohjautuvat jo tehtyyn laadukkaaseen työhön ja toteuttavat strategisia tavoitteita. Tuloksia hyödynnetään asiantuntija- ja vaikuttamistyössä, viestinnässä sekä sidosryhmäyhteistyössä.

Seuran tärkein tehtävä on vahvistaa lasten ja nuorten oikeutta kulttuuriperintöön ja näemme, että roolimme kulttuuriperintöstrategian toimeenpanossa on juuri tässä: Tahdomme olla mukana tukemassa ja kehittämässä strategian toimeenpanoa niin, että se koskettaa ja kohdentuu myös lapsiin ja nuoriin. Seura toteaa, että onnistuneen toimeenpanon edellytys on paitsi hedelmällinen yhteistyö, myös riittävä resursointi.

Astala Eeva
Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura